

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДЕРЖАВНОГО ІНСПЕКТОРА З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

FEATURES ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF INSPECTORS FOR INTELLECTUAL PROPERTY

Хрідочкін А.В.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського гуманітарного університету*

У статті з використанням чинного законодавства проведено аналіз складових адміністративно-правового статусу державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності України.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, державний інспектор, Державна служба інтелектуальної власності України.

В статье с использованием действующего законодательства произведен анализ административно-правового статуса государственного инспектора по вопросам интеллектуальной собственности Государственной службы интеллектуальной собственности Украины.

Ключевые слова: административно-правовой статус, государственный инспектор, Государственная служба интеллектуальной собственности Украины.

Administrative and legal status of a state inspector on intellectual Property of the State Intellectual Property Service of Ukraine is analyzed in this article with using legislation in force.

Key words: administrative and legal status, Inspector, State Intellectual Property Service of Ukraine.

Постановка проблеми. Ефективність реалізації гарантованого ст. 54 Конституції України права громадян у зв'язку з різними видами їх інтелектуальної діяльності залежить від наявності в державі сучасної системи охорони інтелектуальної власності. Її складовими виступають, з одного боку, сукупність нормативно-правових актів у цій галузі, а з іншого боку, відповідним чином структурована ієрархія органів і їхніх посадових осіб. Досвід формування такої системи в Україні переконливо свідчить про складність і динамічність цього процесу, що пояснюється динамічністю та складністю самого об'єкта правового регулювання, яким, без сумніву, є правовідносини у сфері інтелектуальної власності. Про актуальність дослідження проблем системи правової охорони інтелектуальної власності свідчить наявність численних наукових публікацій у фахових вітчизняних виданнях, проте їх особливістю є зосередження уваги дослідників переважно на питаннях еволюції, перспективах систематизації й кодифікації законодавчих актів. Водночас чітке визначення адміністративно-правового статусу, а також перспектив удосконалення елементів цієї системи сприятиме оптимізації їх діяльності, попередженню можливих порушень прав інтелектуальної власності й усуненню причин, що їх зумовлюють. У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані із забезпеченням належного державного контролю над використанням суб'єктами господарської діяльності об'єктів інтелектуальної власності. Серед суб'єктів цього контролю виняткові повноваження належать державним інспекторам із питань інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спірні аспекти адміністративно-правового статусу державного інспектора з питань інтелектуальної власності не є, на жаль, проблемою, яка активно розробляється вітчизняними науковцями. Цього питання дослідники лише торкаються, розглядаючи проблеми державного регулювання (М. Паладій, В. Будянський, О. Коваль, Є. Валькова, В. Колесніченко) та державного контролю (І. Шишка, Є. Юркова, В. Чеботарьов, Т. Давиденко, С. Петренко) у сфері інтелектуальної власності. Як приклад нечисленних винятків із цього правила можна вказати тільки поодинокі публікації (наприклад, А. Пишної та В. Шамраєва).

Постановка завдання. Метою дослідження стали особливості адміністративно-правового статусу державного інспектора з питань інтелектуальної власності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нині інститут державних інспекторів із питань інтелектуальної власності існує в складі Державної служби інтелектуальної власності. Цей інститут був створений на виконання Указу Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» 2001 р. [1], а 17 травня 2002 р. Кабінет Міністрів України затвердив Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності [2]. Воно регламентує діяльність державних інспекторів, їхні права та обов'язки під час виконання функцій державного контролю, оскільки основним завданням державного інспектора є саме здійснення державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання незалежно від форм власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності, а також у сфері виробництва,

експорту, імпорту дисків для лазерних систем зчитування. Державні інспектори є посадовими особами Державної служби інтелектуальної власності України, нею призначаються та звільняються. Інспектору видається посвідчення, яке підтверджує його повноваження. Крім того, Державна служба інтелектуальної власності України зобов'язана створити для інспекторів умови роботи, у тому числі надати робочі приміщення. З метою недопущення порушення прав інтелектуальної власності державний інспектор здійснює постійний контроль на підприємствах суб'єктів господарювання, що виробляють диски, де за рішенням Державної служби інтелектуальної власності України створено постійний пост нагляду за укладенням угод на виробництво дисків із дотриманням прав інтелектуальної власності.

Державні інспектори наділені досить широким колом прав: перевіряти в суб'єктів господарювання наявність дозволу на використання об'єктів права інтелектуальної власності чи провадження іншої діяльності, пов'язаної з їх використанням; вимагати від суб'єктів господарювання, що використовують об'єкти права інтелектуальної власності, забезпечення надання для ознайомлення документів, які підтверджують це право, а від суб'єктів господарювання, що виробляють диски й матриці – ліцензії на їх виробництво; проводити огляд та вилучати в суб'єктів господарювання з метою вивчення на необхідний строк, проте не більш як 30 днів, об'єкти права інтелектуальної власності в разі, коли є обґрунтована підстава підозрювати вчинення порушення вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності; проводити перевірку та вилучати в разі потреби в суб'єктів господарювання на період до вирішення питання в судовому порядку носії, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, а також перевіряти порядок здійснення технологічних процесів, господарських операцій, пов'язаних із виробництвом, розповсюдженням, прокатом, зберіганням, використанням і переміщенням зазначених носіїв; перевіряти наявність контрольних марок на введених в обіг примірниках аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, серію та номер контрольних марок і відповідність назви аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп'ютерної програми, бази даних, нанесеної на контрольні марки, назви відповідного примірника, а також вилучати їх примірники, на які не наклеєні контрольні марки або на які наклеєні контрольні марки, що мають серію й номер, що не відповідають даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок, або на які нанесено назву аудіовізуального твору, фонограми, відеограми, комп'ютерної програми, бази даних, що не відповідає назві відповідного примірника; для аудіовізуальних творів кінематографії – також перевіряти наявність у суб'єкта господарювання документів, передбачених ст. 15 Закону України «Про кінематографію» [3] та Положенням про державне посвідчення на право розповсюдження й демонстрування фільмів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня

1998 р. [4]; перевіряти будь-які документи, у тому числі розрахункові, що підтверджують дотримання законодавства з питань інтелектуальної власності, зокрема в процесі виробництва, експорту дисків і матриць, використання, експорту та імпорту обладнання й сировини для їх вироблення; отримувати копії документів, що підлягають перевірці, відбирати два зразки кожного диска, виробленого із застосуванням кожної прес-форми, яку було використано або яка могла бути використана для виробництва диска суб'єктом господарювання, вилучати будь-які документи, пов'язані з виявленими порушеннями законодавства з питань інтелектуальної власності та виробництва, експорту, імпорту дисків і матриць; вимагати з метою забезпечення захисту інтересів суб'єкта права інтелектуальної власності припинення порушення або вчинення дій, що можуть призвести до порушення законодавства з питань інтелектуальної власності (зокрема, у процесі виробництва, розповсюдження, прокату, зберігання та переміщення дисків і матриць); із метою припинення виявлених порушень законодавства з питань інтелектуальної власності та виробництва, експорту, імпорту дисків залучати в установленому порядку до проведення перевірок представників контролюючих і правоохоронних органів, представників суб'єктів авторського права і/або суміжних прав або уповноважених ними осіб, а також експертів із питань інтелектуальної власності; порушувати перед уповноваженими органами питання про притягнення юридичних та/або фізичних осіб до відповідальності за порушення законодавства з питань інтелектуальної власності (зокрема, у процесі виробництва, розповсюдження, прокату, зберігання та переміщення дисків і матриць); вживати в установленому законом порядку спеціальні заходи, у тому числі опечатувати і/або вилучати вироблені, імпортовані чи підготовлені до експорту з порушенням вимог законодавства диски й матриці, обладнання й сировину для їх виробництва, що не відповідають вимогам законодавства, зокрема не пристосовані для нанесення спеціального ідентифікаційного коду, на період до вирішення питання в судовому порядку; подавати пропозиції щодо обмеження, тимчасової заборони діяльності, тимчасового припинення дії або анулювання ліцензії на виробництво дисків і матриць (Державній службі інтелектуальної власності України), на експорт, імпорт дисків і матриць (Міністерству економічного розвитку й торгівлі України); надавати в установленому порядку висновки щодо правомірності використання об'єктів права інтелектуальної власності [5, с. 195–196].

Державний інспектор зобов'язаний у разі виявлення порушень законодавства з питань інтелектуальної власності, що містять ознаки злочину, негайно повідомляти про це відповідні правоохоронні органи; у разі виявлення ознак адміністративного правопорушення за ст. 51-2 (порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності), ст. 164-9 (незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм), ст. 164-13 (порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт,

імпорт дисків для лазерних систем зчитування) Кодексу України про адміністративні правопорушення складати протокол про адміністративне правопорушення й передавати його на розгляд до суду; у разі проведення огляду та вилучення продукції, до складу якої входять об'єкти права інтелектуальної власності, зокрема примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, що виробляються, розповсюджуються, надаються в прокат, зберігаються, використовуються або переміщуються з порушенням вимог законодавства, та вилучення відповідних документів складати протокол або робити відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, а в разі закупівлі (у тому числі контрафактної продукції) – акт закупівлі; забезпечувати дотримання порядку збереження комерційної та іншої інформації з обмеженим доступом під час виконання функцій, передбачених цим положенням; проводити перевірки в установленому порядку, оформлювати матеріали перевірки, вести їх облік і передавати на розгляд до суду; контролювати (перевіряти) стан виконання виданих в установленому порядку Державною службою інтелектуальної власності України й державним інспектором розпоряджень (приписів) щодо усунення виявлених порушень і спільних рішень Державної служби інтелектуальної власності України, Держпідприємства і Мінекономіки стосовно виробництва, розповсюдження, прокату, зберігання, використання та переміщення об'єктів права інтелектуальної власності (зокрема, у процесі виробництва дисків і матриць, а також використання, експорту та імпорту обладнання й сировини для їх вироблення); з метою захисту прав суб'єкта права інтелектуальної власності взаємодіяти з іншими контролюючими та пра-

воохоронними органами, зокрема органами МВС, Держмитслужби, а також із центральними та місцевими органами виконавчої влади, державними, громадськими та іншими організаціями чи фізичними особами, уповноваженими представляти інтереси суб'єкта права інтелектуальної власності [6, с. 14]. Державний інспектор, відповідно до покладених на нього завдань, здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання вимог законів України «Про авторське право і суміжні права» [7], «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» [8], «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць» [9] та інших актів законодавства у сфері інтелектуальної власності в порядку, встановленому законодавством.

Висновки. Таким чином, працівники Державної служби інтелектуальної власності України – державні інспектори з питань інтелектуальної власності – мають право достатньо ефективно здійснювати державний контроль щодо діяльності суб'єктів господарювання. Проте водночас вони стикаються із численними перепонами, які значно зменшують ефективність їх праці. Тому продовження адміністративної реформи, у тому числі подальше приведення спеціальних законів, а також підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність державних інспекторів, у відповідність до Указу Президента України від 8 квітня 2011 р. є необхідним. Це дозволить мати висококваліфікований контролюючий орган у сфері управління інтелектуальною власністю, який буде достойно виконувати поставлені перед ним завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

1. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні : Указ Президента України від 27 квітня 2001 р. № 1085/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.multiprofile.com.ua/SYSTEM%20OPTIM>.
2. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності : затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sips.gov.ua/ua/perelik_pyt?s=print.
3. Про кінематографію : Закон України від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/9/98-вр>.
4. Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів : затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1315 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-98-п>.
5. Пишна А. Проведення перевірок державними інспекторами з питань інтелектуальної власності Державної служби інтелектуальної власності / А. Пишна // Південноукраїнський правничий часопис Одеського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – Вип. 1. – С. 194–196.
6. Чеботарьов В. Державне регулювання проблем боротьби з порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності / В. Чеботарьов, Т. Давиденко // Інтелектуальна власність. – 2001. – № 1. – С. 12–23.
7. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/3792-12>.
8. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1587-111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>.
9. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2953-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2953-14>.